

**ШЕРХАН МҰРТАЗА АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ТАРАЗ УНИВЕРСИТЕТІ**

«БЕКІТЕМІН»

Шерхан Мұртаза атындағы
Халықаралық Тараз
университетінің ректоры,
п.ғ.д., профессор

М. Сарыбеков

09 2023 ж.

**Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың
академиялық адалдық қағидалары**

СМЖЕ 3-2-7-2023

Қызмет бабында пайдаланылатын басылым

Тараз 2023 ж.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық кағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

АЛҒЫ СӨЗ

1. ӨЗІРЛЕНДІ ЖӘНЕ ЕНГІЗІЛДІ:
ӨЗІРЛЕГЕНДЕР:
 - Академиялық саясат басқармасымен
 - Академиялық саясат басқармасының басшысы
А.Н. Наренова
Персоналды басқару және құжат айналымы
басқармасының басшысы
К.М. Сихаева
2. КЕЛІСІЛДІ:
 - Академиялық жұмыстар жөніндегі проректор
А.С. Кадырова
3. УНИВЕРСИТЕТ РЕКТОРЫНЫҢ 05.09.2025.Ж. №01/001 ӨКІМІМЕН БЕКІТІЛДІ
ЖӘНЕ ІСКЕ ЕҢГІЗІЛДІ.

 ITU ШЕРХАН МҰРТАЗА UNIVERSITY	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

МАЗМҰНЫ

№		беті
1	Қолданылу саласы.....	4
2	Нормативтік сілтемелер.....	4
	2.1 Нормативные документы.....	4
3	Негізгі терминдер, қысқартулар мен белгілер.....	4
	3.1_ Негізгі терминдер	4
	3.2_ Қысқартулар.....	6
4	Жауапкершілік және құқықтар.....	6
5	Негізгі ережелер.....	6
	5.1 Жалпы ережелер.....	6
	5.2 Академиялық адалдық қағидалары.....	7
	5.3 __Білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттері.....	7
	5.4 Академиялық адалдық қағидаларын бұзу анықталған жағдайда оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың іс- әрекеттері.....	9
	5.5 Академиялық адалдық қағидаларын бұзу түрлері.....	10
6	Өзгерістер енгізу.....	11
7	Қорытынды ережелер.....	11
	Келісу, сақтау және тарату.....	12
6	Келісу парағы.....	13
7	Танысу парағы.....	14
8	Өзгерістерді енгізу парағы.....	15

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

1. ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ

Осы Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің оқытушыларының, қызметкерлерінің және білім алушыларының академиялық адалдық қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) академиялық мінез-құлықтың негізгі қағидааттары мен нормаларын белгілеу және бекіту мақсатында әзірленді.

Университет, оның құрылымдық бөлімшелері, оқытушылары, қызметкерлері және білім алушылары зияткерлік және білім беру ортасының адалдығын, ұқыптылығын және әділдігін қамтамасыз ету үшін ортақ жауапкершілік атқарады.

Осы Қағидалар білім беру процесінің барлық қатысушыларына қолданылады және білім алушыларды оқу процесі барысында даярлау шеңберінде іске асырылады. Ғылыми зерттеулерді жүргізуге және ғылыми қызметке байланысты мәселелер осы Қағидалармен реттелмейді және Университеттің өзге де жергілікті нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес қарастырылады.

2. НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясы. Конституция 1995 жылғы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды (01.01.2023 ж. жаңартылған).

2.2 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ҚРЗ Кодексі (16.09.2025 ж. жаңартылған).

2.3 «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы (16.09.2025 ж. жаңартылған).

2.4 Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығы (24.06.2024 ж. жаңартылған).

2.5 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқытудың кредиттік технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығы (26.03.2025 ж. жаңартылған).

3. НЕГІЗГІ ТЕРМИНДЕР, ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН БЕЛГІЛЕР

3.1 Негізгі терминдер

Осы Қағидаларда келесі терминдер мен түсініктер қолданылады:

Академиялық адалдық

Білім беру процесінің қатысушыларының этикалық мінез-құлқының қағидалары мен нормаларының жиынтығы, ол оқу нәтижелерін өз бетімен, сенімді және объективті орындауды және бағалауды қамтамасыз етеді, мемлекеттік жалпы міндетті білім стандарты мен жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымының жергілікті нормативтік актілерінің талаптарына сәйкес.

Академиялық адал еместік

Академиялық адалдық қағидаларын бұзу, оқу нәтижелерін алу немесе көрсету кезінде рұқсат етілмеген әдістерді қолдануды білдіреді, оның ішінде плагиат, көшіріп алу, рұқсат етілмеген материалдарды пайдалану, деректерді бұрмалау және оқу қызметінің нәтижелерін бұрмалаудың басқа да формалары.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

Адалдық

Білім алушының оқу тапсырмаларын және білім беру бағдарламасының талаптарын өз бетімен, жауапкершілікпен және сапалы орындауды көздейтін мінез-құлық қағидасы, белгіленген бағалау ережелеріне сәйкес.

Ашықтық

Білім беру процесін ұйымдастыру қағидасы, ол талаптардың, бағалау рәсімдерінің және академиялық шешімдердің айқындылығын, сондай-ақ білім беру процесінің барлық қатысушылары үшін ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз етеді.

Білім алушының құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу

Білім алушылардың білім алу құқығын сақтау, оқу процесі шеңберінде пікірін еркін білдіру, оқу нәтижелерін объективті бағалау және заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін қағида, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес.

Теңдік

Осы Қағидалардың талаптарын білім беру процесінің барлық қатысушыларына тең қолдану және олардың бұзылуы үшін жауапкершіліктің теңдігін қамтамасыз ету қағидасы, оқу формасына, мәртебесіне және басқа да жағдайларға қарамастан.

Оқыту кредиттік технологиясы

Білім алушылардың оқу пәндерін өз бетімен меңгеруіне негізделген, жеке білім беру траекториясын ескере отырып ұйымдастырылатын оқу процесінің тәсілі, оқу жүктемесін академиялық кредиттерде өлшейтін әдіс.

Білім алушылардың қорытынды аттестациясы

Білім беру бағдарламасын меңгеру деңгейін және жоспарланған оқу нәтижелеріне қол жеткізуді анықтау мақсатында өткізілетін мемлекеттік бақылау формасы, ГОСО талаптарына сәйкес.

Емтихан сессиясы

Білім алушылардың аралық аттестациясын өткізудің белгіленген кезеңі, оған емтихандар және оқу жоспары бойынша қарастырылған басқа білімді бақылау формалары кіреді.

Тестілеу тапсырмасы

Білім алушылардың оқу пәні немесе модульді меңгеру деңгейін объективті тексеруге арналған бағалау құралының элементі, сенімділік пен жарамдылық талаптарына сәйкес.

Реферат

Берілген тақырып бойынша ақпаратты аналитикалық түрде қорытындылайтын, академиялық адалдық талаптарын сақтай отырып орындалатын өзіндік жазбаша оқу жұмысы.

Жоба

Білім алушының кәсіби және әмбебап құзыреттерін практикалық немесе зерттеу бағытындағы мәселені шешу арқылы қалыптастыруға және бағалауға бағытталған оқу қызметінің түрі.

Эссе

Білім алушының зерттелетін мәселені жеке тұрғыдан бағалауымен және өз пікірін дәлелді баяндаумен көрінетін жазбаша оқу жұмысы.

Презентация

Білім беру процесі аясында визуалды және мультимедиялық құралдарды пайдаланып, оқу ақпаратын және оқу қызметінің нәтижелерін ұсыну формасы.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

3.2 Қысқартулар

Осы Қағидаларда келесі қысқартулар қолданылады:

ХТУ — Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университеті;

ПОҚ — профессорлық-оқытушылық құрам;

АСБ — Академиялық саясат басқармасы.

4. ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚТАР

4.1 Осы Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің оқытушыларының, қызметкерлерінің және білім алушыларының академиялық адалдық Қағидалары университет ректорының бекітуімен енгізіледі.

4.2 Білім беру процесінде осы Қағидаларды енгізу және сақтау үшін жауапкершілік академиялық жұмыстар бойынша проректорға жүктеледі.

4.3 Осы құжаттың әзірлеушілері Қағидалардың Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына, мемлекеттік жалпы міндетті білім стандарттарына және университеттің жергілікті нормативтік актілеріне сәйкестігі үшін жауап береді.

4.4 Академиялық адалдықты қамтамасыз ету рәсімінің жетекшісі – академиялық жұмыстар бойынша проректор болып табылады. Оның құзыретіне мыналар кіреді:

профессорлық-оқытушылық құрам, қызметкерлер және білім алушыларды осы Қағидалардың ережелерімен таныстыру;

университетте академиялық адалдықтың сақталуын бақылау және мониторинг ұйымдастыру;

осы Қағидаларды бұзу фактілері анықталған жағдайда іс-қимылды үйлестіру және шара қабылдау.

5. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

5.1 Жалпы ережелер

Осы академиялық адалдық Қағидалары (бұдан әрі — Қағидалар) Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінде (бұдан әрі — Университет) білім беру процесінің барлық қатысушыларының академиялық адалдыққа ашық, әділ және жауапты қарым-қатынасын қамтамасыз ету мақсатында әзірленді.

Университет профессорлық-оқытушылық құрамнан (ППҚ), қызметкерлерден және білім алушылардан Қағидаларды сақтауды талап етеді. Академиялық адалдыққа қарсы әрекеттер Университеттің құндылықтарына және этикалық қағидаларына қайшы болып, оқу, кәсіби және ғылыми қызметке теріс әсер етуі мүмкін.

Осы Қағидалар барлық академиялық қызмет түрлеріне қолданылады және бақылау, курстық, бітіруші, ғылыми-зерттеу жұмыстары, емтихандар, жобалар, эссе, презентациялар және басқа оқу тапсырмаларын орындау кезінде адалдық қағидаларын сақтауды реттейді.

Академиялық адалдық ережелерін бұзу фактілері осы Қағидаларда, Университеттің Академиялық саясатында және басқа да жергілікті нормативтік актілерде көзделген шараларды қолдануға әкелуі мүмкін.

Қағидалар білім алушылардың, ППҚ мен қызметкерлердің академиялық адалдықты бұзған кез келген жағдайларына қолданылады, оқу формасына, мәртебесіне немесе орындалатын оқу және басқа да қызмет түріне қарамастан.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

5.2 Академиялық адалдық қағидалары

5.2.1 Академиялық адалдық — бұл білім беру бағдарламаларын адал меңгеру және оқу қызметін жүзеге асыру стандарттарын белгілеуші құндылықтар, қағидалар мен мінез-құлық нормаларының жиынтығы. Оған жазбаша және практикалық жұмыстарды орындау (бақылау, курстық, эссе, дипломдық, диссертациялық жұмыстар), өз пікірін білдіру және білім беру процесінің қатысушылары арасындағы өзара әрекеттесу кіреді.

5.2.2 Академиялық адалдықтың негізгі қағидалары:

1. Академиялық адалдықты институционалдық құндылық ретінде тану, ол білім беру және ғылыми қызметте адалдықты, жауапкершілікті және өзара құрметті қалыптастырады.
2. Академиялық адалдыққа әділ және объективті ережелерді орнату, білім беру процесінің қатысушыларына жоғары этикалық және кәсіби стандарттарды қалыптастыруға бағытталған.
3. Білім алушылардың білім беру траекториясының үздіксіздігін қамтамасыз ету, соның ішінде басқа білім беру ұйымдарының тексерілген транскрипттері негізінде кредиттерді мойындау және қайта есептеу механизмін іске асыру, ГОСО талаптарын сақтай отырып.
4. Оқытушының білім алушыға тәлімгер ретінде құрметпен қарауы, академиялық мәдениетті қалыптастыруға және кәсіби құзыреттерді дамытуға ықпал ету.
5. Академиялық адалдық қағидаларын сақтайтын және қорғайтын білім беру процесінің қатысушыларын ынталандыру және қолдау.
6. Оқытушының пәндік тәртіп саясатын және білім алушыға арналған күтілетін талаптарды нақты белгілеуі, соның ішінде мінез-құлық ережелері, оқу тапсырмаларын орындау және академиялық адалдық нормаларын сақтау.
7. Оқу жетістіктерін бағалауда ашық саясат орнату, бағалау критерийлері мен параметрлерін білім алушылар үшін қолжетімді ету.
8. Академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасы, университеттің жергілікті нормативтік актілері және осы Қағидаларға сәйкес жауапкершілік шараларын қолдану.
9. Білім алушыларға білім беру, әлеуметтік және психологиялық қолдау көрсететін, академиялық адалдықты бұзу көріністерін алдын алатын және адал оқыту мәдениетін қалыптастыратын академиялық орта құру.

5.3 Білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттері

5.3.1 Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың құқықтары:

- 1) осы Қағидалардың мәтінімен танысуға, бұл танысудың тиісті танысу парақтарында қол қою арқылы расталуына және олардың Университеттің тиісті құрылымдық бөлімшелерінде сақталуына;
- 2) білім беру процесіне қатысушылардан академиялық адалдық қағидаларын сақтауды талап етуге;
- 3) осы Қағидаларды бұзды деген негізсіз айыптаулардан қорғануға, оның ішінде түсініктемелер мен дәлелдер ұсыну құқығына;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасы мен Университеттің жергілікті нормативтік актілері шеңберінде оқу процесі барысында өз пікірін еркін білдіруге.

5.3.1.1 Емтихан өткізу кезінде оқытушының құқықтары:

- 1) алдын ала белгіленген және білім алушыларға жеткізілген тізбеге сәйкес білім алушыларға оқу бағдарламаларын, анықтамалықтарды, сөздіктерді және өзге де ақпарат

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

көздерін пайдалануға рұқсат етуге;

2) төмендегі жағдайларда емтихан ведомосіне «қанағаттанарлықсыз» бағасын қоя отырып, білім алушыны емтиханнан шеттетуге:

- белгіленген тізбеде көзделмеген материалдар мен құралдарды пайдалану;
- басқа білім алушылармен немесе өзге де тұлғалармен, оның ішінде электрондық байланыс құралдарын қолдану арқылы қарым-қатынас жасауға әрекет ету;
- емтиханның объективті өтуіне кедергі келтіретін, аудитория ішінде рұқсатсыз орын ауыстыру.

5.3.1.2 Білім алушылардың құқықтары

Білім алушылардың құқықтары:

1) ағымдағы үлгерімді бақылау, аралық және қорытынды аттестация нәтижелері бойынша төмендегі негіздер бойынша апелляция беруге:

- білім беру бағдарламасы немесе силлабус шеңберінен тыс қойылған сұрақтардың болуы;
- тапсырмаларда, тест сұрақтарында немесе есеп шарттарында қателердің болуы;
- бақылау немесе аттестация өткізу тәртібінің бұзылуы;
- оқу жетістіктерін бағалаудың бекітілген критерийлері мен әдістемесінің сақталмауы;

2) оқытушылар, қызметкерлер немесе басқа білім алушылар тарапынан академиялық адалдық қағидаларының бұзылуы анықталған жағдайда, Университеттің жергілікті нормативтік актілерінде белгіленген тәртіппен Университет әкімшілігіне жазбаша өтінішпен жүгінуге.

5.3.2 Білім беру процесіне қатысушылардың міндеттері

5.3.2.1 Білім алушылардың міндеттері

Білім алушылар:

1) білім беру бағдарламасын меңгеру барысында академиялық адалдық қағидаларын сақтауға;

2) өз бетінше орындаған оқу жұмыстарын (рефераттар, жобалар, эсселер, презентациялар, курстық, бітіруші жұмыстар, магистрлік диссертациялар және басқа да жұмыс түрлері) басқа білім алушыларға оларды өз атынан пайдалану мақсатында бермеуге;

3) пәннің оқу-әдістемелік кешенінде (ПӘК) және жеке оқу жоспарында (ЖОЖ) көзделген жазбаша және өзге де жұмыс түрлерін сапалы әрі дербес орындауға, авторлықты міндетті түрде көрсетуге және алынған материалдарды дұрыс рәсімдеуге;

4) сенімді, нақтылы және дұрыс рәсімделген ақпарат көздерін пайдалануға;

5) ағымдағы үлгерімді бақылау, аралық және қорытынды аттестациядан өту кезінде, оның ішінде емтихандар, тестілер, жазбаша және ауызша жұмыстар, презентациялар мен жобаларды орындау барысында академиялық адалдық талаптарын қатаң сақтауға;

6) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге тұлғалардың зияткерлік меншік объектілерін пайдалану нормаларын құрметтеуге және сақтауға;

7) академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін жауапкершілік бар екенін білуге және мұндай бұзушылықтарға жол бермеу бойынша шаралар қабылдауға міндетті.

5.3.2.2 Оқу процесіндегі оқытушының міндеттері

Оқытушы білім беру қызметін жүзеге асыру барысында:

- академиялық адалдық қағидаларын сақтауға және академиялық мәдениеттің үлгісі болуға;

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

- Университеттің жергілікті нормативтік актілері мен пәннің оқу-әдістемелік кешенінде белгіленген бағалау критерийлеріне сәйкес білім алушылардың оқу жетістіктері объективті әрі ашық бағалауға;

- бағаланатын жұмыстарды орындау басталғанға дейін білім алушыларға академиялық адалдық талаптарын түсіндіруге;

- сенімді ақпарат көздерін таңдау және пайдалану мәселелері бойынша білім алушыларға әдістемелік және консультациялық қолдау көрсетуге;

- осы Қағидалардың талаптарын бұзудың алдын алу және жол бермеу жөнінде шаралар қабылдауға;

- академиялық адалдықтың әрбір анықталған бұзушылық фактісін белгіленген тәртіппен тіркеуге;

- анықталған академиялық адалдық бұзушылықтары туралы деканатқа (немесе өзге уәкілетті құрылымдық бөлімшеге) жазбаша түрде хабарлауға;

- академиялық адал еместік элементтеріне жол берген білім алушылармен профилактикалық және түсіндіру жұмыстарын жүргізуге және олардың нәтижелерін тиісті түрде тіркеуге міндетті.

5.3.2.3 Емтихан өткізу кезіндегі оқытушының міндеттері

Оқытушы емтихан өткізу кезінде:

- емтиханды емтихан сессиясының бекітілген кестесіне сәйкес, белгіленген үлгідегі бекітілген білім алушылар тізімі болған жағдайда ғана өткізуге;

- емтиханның белгіленген ұзақтығын және өткізу тәртібін сақтауға;

- емтихан рәсімінің объективтілігі мен ашықтығын қамтамасыз етуге;

- Университеттің жергілікті нормативтік актілерінің талаптарына сәйкес емтихан нәтижелерін емтихан және бақылау ведомостеріне уақтылы әрі дұрыс енгізуге міндетті.

5.4 Академиялық адалдық қағидаларын бұзу анықталған жағдайда оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың іс-әрекеттері

Университеттің білім алушылары Университет Жарғысына, осы Қағидаларға және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мінез-құлық және оқу тәртібі ережелерін сақтауға міндетті.

5.4.1 Оқу пәнін меңгеру барысында білім алушы тарапынан академиялық адалдық қағидаларының бұзылуын тіркеген, алайда ол әдейі жасалған әрекет белгілері жоқ, абайсыз қателік сипатында болған жағдайда, оқытушы білім алушыға осы пән шеңберінде тапсырманы қайта орындау немесе қайта тапсыру мүмкіндігін беруге құқылы. Бұл ретте оқытушы жұмысты «қанағаттанарлықсыз» деп бағалау құқығын өзінде қалдырады.

5.4.2 Жұмысты қолдан жасау (жалғандау) немесе орындалған жұмысты пән бойынша баға алу мақсатында басқа тұлғаға беру фактісі анықталған жағдайда, бұзушылыққа қатысқан барлық тұлғаларға «қанағаттанарлықсыз» баға қойылады.

5.4.3 Білім алушы тарапынан академиялық адалдық қағидаларының бұзылуын анықтаған оқытушы тиісті қызметтік рапорт ресімдеп, оны әрі қарай қарау үшін факультет деканына ұсынуға міндетті.

5.4.4 Емтихандар барысында білім алушылар жіберген барлық академиялық адалдық бұзушылықтары, сондай-ақ ағымдағы бақылау мен қорытынды аттестация қағидаларын бұзу фактілері (емтихан аудиториясына рұқсат етілмеген көмекші құралдарды, оның ішінде олардың пайдаланылған-пайдаланылмағанына қарамастан ұялы телефондарды алып кіруді қоса алғанда) уәкілетті тұлғалар тарапынан міндетті түрде тіркеледі және белгіленген тәртіппен пән бойынша қорытынды «қанағаттанарлықсыз» бағаның қойылуына әкеп соғады.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

5.4.5 Емтихан сессиясы кезеңінде академиялық адалдық қағидаларын қайта бұзу Қазақстан Республикасының заңнамасына және Университеттің жергілікті нормативтік актілеріне сәйкес білім алушыға қатысты оқудан шығаруына дейінгі тәртіптік шараларды қолдану мәселесін қарауға негіз болып табылады.

5.4.6 Білім алушылар, оқытушылар және қызметкерлер тарапынан жол берілген академиялық адалдық қағидаларын бұзудың барлық жағдайлары Университеттің Әдеп кеңесінде қаралуға жатады.

5.4.7 Академиялық адал еместік немесе академиялық мінез-құлықтың тиімсіз фактілеріне тап болған оқытушылар, қызметкерлер және білім алушылар тиісті факультет деканының атына анықталған бұзушылықтың мән-жайын көрсететін уәжді жазбаша өтініш беруге құқылы.

5.4.8 Факультет деканы келіп түскен өтінішті қарауға және инцидентті Әдеп кеңесінің отырысында қарауды ұйымдастыруға міндетті.

5.4.9 Әдеп кеңесі материалдарды қарау нәтижелері бойынша бұзушылықтың сипаты мен ауырлық дәрежесін ескере отырып, тәртіптік жаза түрі туралы уәжді ұсыным қабылдайды, оның ішінде білім алушыны оқудан шығару немесе оқытушымен не қызметкермен еңбек шартын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бұзу жөнінде.

Факультет декандарының, құрылымдық бөлімше басшыларының және қызметкерлердің академиялық мінез-құлқына қатысты өтініштер де Әдеп кеңесінде қаралады.

5.4.10 Академиялық адалдық қағидаларын бұзу мәселесі қаралатын тұлға өз қорғауына түсініктемелер, дәлелдер мен куәгерлер ұсыну құқығына ие.

5.4.11 Академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін қолданылатын тәртіптік жазалар Әдеп кеңесінің ұсынымдары негізінде Университет ректорының бұйрығымен ресімделеді.

5.4.12 Университеттің білім алушылары, оқытушылары және қызметкерлері академиялық адалдық қағидаларын бұзудың алдын алуға және адал оқыту мәдениетін қалыптастыруға ықпал етуге міндетті.

5.4.13 Оқытушылар мен қызметкерлер академиялық адалдық қағидаларын бұзу тәуекелдерін азайту мақсатында білім беру процесін ұйымдастыруды жетілдіру бойынша шаралар қабылдайды.

5.4.14 Академиялық адалдық қағидаларын бұзғаны үшін оқудан шығарылған білім алушыларды қайта қалпына келтіру мәселелері жіберілген бұзушылықтардың сипаты мен Қазақстан Республикасының заңнамасы талаптарын ескере отырып, Әдеп кеңесінде қаралады.

5.4.15 Бұрын академиялық мінез-құлық талаптарын сақтамауына байланысты еңбек шарты бұзылған оқытушылар мен қызметкерлерді қайта жұмысқа қабылдау мәселелері Әдеп кеңесінде белгіленген тәртіппен қаралады.

5.5 Академиялық адалдық қағидаларын бұзу түрлері

Осы Қағидаларда академиялық адалдық қағидаларын бұзуға төмендегі әрекеттер (әрекетсіздік) жатады:

1. Плагиат — өзге автордың мәтінін, идеяларын, жұмыс нәтижелерін немесе олардың бөліктерін түпнұсқа авторын көрсетпей (дереккөздерге дұрыс сілтеме жасамай) өзінікі ретінде пайдалану, сондай-ақ орындалған жұмыстың дербестігіне күмән туғызатын көлемде немесе нысанда алынған материалдарды қолдану. Сілтемелерді әдейі бұрмалау немесе жалған көрсету де плагиат нысаны болып саналады.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

2. Оқу тапсырмаларын дербес орындамау — бөгде тұлғалардың көмегін немесе өзге де қолдау нысандарын пайдалана отырып тапсырмаларды орындау, соның салдарынан жұмыстың дербестігі мен бірегейлігі жойылып, білім алушының жоспарланған оқу нәтижелеріне қол жеткізуін объективті бағалау мүмкін болмайды.

3. Емтихандар мен өзге де аттестация нысандарын өткізу кезіндегі адал еместік — рұқсат етілмеген көмекші құралдарды (оның ішінде электрондық құрылғыларды, қағаз тасымалдағыштарды және өзге де ақпарат көздерін) пайдалану, беру немесе сақтау; білім алушылар арасында кез келген нысанда ақпарат алмасу; көшіріп жазу; нәтижелерді жақсарту мақсатында көмек алу немесе көрсету; емтихан материалдарына рұқсатсыз қол жеткізу; емтихан комиссиясы мүшелеріне ақпарат беру немесе бағалау нәтижелерінің объективтілігін бұрмалауға бағытталған өзге де әрекеттер.

4. Қолдан жасау (подлог) — басқа тұлғадан немесе ұйымнан алынған не сатып алынған өзге біреудің жұмысын өзінікі ретінде ұсыну, сондай-ақ өз жұмысын кейін бағалату мақсатында әдейі басқа тұлғаға беру. Емтихан тапсыру кезінде білім алушының орнына бөгде тұлғаның қатысуы да қолдан жасауға жатады.

5. Оқу жұмысын қайта пайдалану — бір оқу пәні шеңберінде орындалған бір жұмысты оқытушының келісімінсіз және тиісті рәсімдеусіз басқа пән бойынша баға алу үшін ұсыну.

6. Деректерді фабрикациялау — оқу және өзге де жұмыстарда деректерді, дереккөздерді, дәйексөздерді немесе нәтижелерді әдейі бұрмалау, жалған жасау немесе ойдан шығару, оның ішінде ойдан шығарылған дереккөздерді пайдалану, дәйексөздерді дұрыс келтірмеу, сандық немесе өзге де деректерді қолдан жасау.

7. Басқа тұлғалардың академиялық қызметіне қасақана кедергі келтіру — білім алушылардың немесе оқытушылардың оқу не педагогикалық қызметін жүзеге асыруына бөгет жасайтын әрекеттер, оның ішінде ресурстарға қолжетімділікті шектеу, ұжымдық немесе зертханалық жұмыстарға араласу, оқу материалдарын, компьютерлік файлдарды жою немесе өзгерту, жалған ақпарат беру және қасақана зиян келтірудің өзге де нысандары.

8. Пара беру, сыйлықтар ұсыну, қорқыту немесе қысым көрсетудің өзге де нысандары — білім алушылардың, оқытушылардың немесе қызметкерлердің бағалау нәтижелеріне немесе академиялық шешімдер қабылдауға заңсыз ықпал етуге бағытталған кез келген әрекеттері.

9. Академиялық мінез-құлықтың өзге де тиімсіз нысандары — адалдық, ұқыптылық, ашықтық, құрмет және әділдік қағидаларына қайшы келетін, алдау, жалғандық немесе білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзу ретінде бағаланатын кез келген әрекеттер немесе әрекетсіздік.

Академиялық адалдық қағидаларын бұзу түрлерінің осы тізбесі түпкілікті болып табылмайды және Қазақстан Республикасының заңнамасына әрі Университеттің жергілікті нормативтік актілеріне сәйкес толықтырылуы мүмкін.

6. ӨЗГЕРІСТЕР ЕНГІЗУ

6.1 Осы Қағидаларды әзірлеу, рәсімдеу, келісу, бекіту, сондай-ақ оларға өзгерістер мен толықтырулар енгізу Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің Академиялық саясатына, Университеттің жергілікті нормативтік актілеріне және Қазақстан Республикасының білім беру қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес жүзеге асырылады.

7. ҚОРЫТЫНДЫ ЕРЕЖЕЛЕР

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

7.1 Осы Қағидалар Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің Ғылыми кеңесінің шешімімен бекітілген сәттен бастап қолданысқа енгізіледі және белгіленген тәртіппен жаңа Қағидалар қабылданғанға дейін қолданылады.

8. КЕЛІСУ, САҚТАУ ЖӘНЕ ТАРАТУ

8.1 Осы Қағидалардың жобасы Университеттің мүдделі құрылымдық бөлімшелері мен лауазымды тұлғаларымен міндетті түрде келісуге жатады және бұл «Келісу парағы» арқылы ресімделеді.

8.2 Бекітілген Қағидалар белгіленген тәртіппен Университеттің тиісті құрылымдық бөлімшелерінде сақталады және танысуға қолжетімді ақпараттық ресурстарда орналастырылады.

8.3 Осы Қағидаларды тарату бекітілген «Тарату парағына» сәйкес жүзеге асырылады.

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

9. КЕЛІСУ ПАРАҒЫ

Қызметі	Аты-жөні	Қолы	Күні
Академиялық жұмыстар жөніндегі проректор	А.С. Кадырова		08.09.2025
Сапа, аккредиттеу және рейтинг басқармасының басшысы	Б.К. Жундибаева	<i>Б.К. Жундибаева</i>	08.09.2025

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

10.ТАНЫСУ ПАРАҒЫ

№ п/п	Лауазымы	Т.А.Ә.	Күні	Қолы
1	2	3	4	5
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
21.				
22.				
23.				
24.				
25.				
26.				
27.				
28.				
29.				
30.				
31.				
32.				
33.				
34.				
35.				
36.				
37.				
38.				
39.				
40.				

	Шерхан Мұртаза атындағы халықаралық Тараз университеті	СМЖЕ 3-2-7
	Академиялық саясат басқармасы Оқытушылардың, қызметкерлердің және білім алушылардың академиялық адалдық қағидалары	СМЖ «Оқу әдістемелік үрдіс» ҮК НҮ 6-2023

11. ӨЗГЕРІСТЕРДІ ТІРКЕУ ПАРАҒЫ

№	Бөлім №	Парақтың №	Енгізу күні	Негіздеме	Өзгерту	Қолы
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						
16.						
17.						
18.						
19.						
20.						
21.						
22.						
23.						
24.						
25.						
26.						
27.						
28.						
29.						
30.						
31.						
32.						
33.						
34.						
35.						
36.						
37.						
38.						
39.						
40.						
41.						